

вітаються. Тому основними ознаками приватного спілкування в Інстаграмі визначають: гіперперсональний підхід, вибіркова само презентація, відкритість, позитивність тощо. Плануємо описати ці особливості у подальших дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Грабар Н. Г. Соціально-психологічні проблеми спілкування у віртуальній реальності [Електронний ресурс]. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2012. № 3-4. С. 82-85. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2012_3-4_13
2. Васильків І. Д. Громадянська освіта: підручник. Тернопіль: Астон, 2018. 256 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ЖИВОЇ ПРИРОДИ У ПОЧАТКОВІЙ ТА ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Мединська М. М., Жирська Г. Я.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

В умовах євроінтеграційних процесів, які відбуваються сьогодні в Україні, важливою проблемою стає проблема реформування загальної середньої освіти на засадах Концепції Нової української школи. Виклики часу зумовили розроблення такої освітньої парадигми, яка проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості школярів різного віку [1].

Така освітня парадигма повністю стосується вивчення живої природи, оскільки природознавча компетентність є однією з ключових і формується на різних навчальних предметах в усіх ступенях загальноосвітньої школи – початковій, основній, старшій. Біологічний компонент освітньої галузі «Природознавство» забезпечує засвоєння учнями основної школи знань про закономірності функціонування живих систем, їх

розвиток і взаємодію, взаємозв'язок із неживою природою, оволодіння основними методами пізнання живої природи, розуміння біологічної картини світу, цінності таких категорій, як знання, життя, природа, здоров'я, вироблення ставлення до екологічних проблем, усвідомлення біосферної етики, застосування знань з біології у повсякденному житті та майбутній професійній діяльності, оцінювання їх ролі для суспільного розвитку, перспектив розвитку біології як науки та її значення у забезпеченні існування біосфери й людства [2].

Зміст програми навчального предмета «Біологія» загальноосвітньої школи, вивчення якого опирається на навчальний предмет «Природознавство», дозволяє засвоїти провідні біологічні ідеї з урахуванням принципу наступності, за якого навчальний матеріал є доступним для засвоєння учнями певного віку та рівня розвитку. Принцип наступності – універсальна педагогічна категорія, яка відображає взаємоузгодженість, взаємозв'язок суміжних ступенів, етапів педагогічної діяльності, навчання, що і забезпечує неперервність освіти [3, с. 98]. Принцип наступності вимагає формування знань, умінь і навичок у певному порядку, щоб кожен елемент навчального матеріалу був логічно пов'язаний з іншим, а наступне спиралося на попереднє і готувало до засвоєння нового. Сутність принципу наступності полягає в тому, щоб попереднє розвивалося, збагачувалося і в подальшому поглиблювалося. Він вимагає постійного забезпечення зв'язку між окремими сторонами, частинами, етапами і ступенями навчання і в середині кожного з них, розширення і поглиблення знань, набутих на попередніх етапах навчання, перетворення окремих уявлень і понять на струнку систему компетентностей.

У початковій школі компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження. Так, вивчаючи рослини, учень початкової школи має уявлення про рослини як живі організми; заповідні території рідного краю, державні заповідники,

ботанічні сади; знає про різноманітність рослин у природі; способи розмноження квіткових рослин; про Червону книгу України; наводить приклади пристосування рослин до умов існування; культурних рослин своєї місцевості; розуміє значення рослин у природі і для людини; роль державних заповідників і ботанічних садів для охорони природи; свою роль в охороні природи рідного краю; розрізняє квіткові й хвойні рослини, їхні органи; вміє розмножувати кімнатні рослини; застосовує знання про рослини у життєвих ситуаціях та правила поведінки у природі [4].

У 6 класі основної школи зміст теми «Рослини» передбачає вивчення будови і процесів життєдіяльності рослин (на прикладі покритонасінних). Вивчаючи розмноження рослин, учень 6 класу повинен оперувати термінами статеве і нестатеве розмноження рослин, порівнювати ці форми розмноження. Учень має описувати процес запилення, пристосування рослин до різних способів запилення і поширення плодів та насіння. Учень може застосовувати набуті знання для розмноження рослин і догляду за ними, оцінювати біологічне значення квітки, суцвіть, плодів, насіння і висловлювати судження про пристосувальний характер будови органів рослин і способів запилення та поширення плодів [5, с. 26].

Загалом, вивчення рослин у початковій та основній школі має прикладний характер. Однак, у початковій школі результати навчання передбачають формування уявлень про рослинні організми, а в основній школі фактичний і понятійний матеріал поглиблюється, формуються більш складні практичні й дослідницькі вміння, що дозволяє застосовувати їх на практиці.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти. [Електр. ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. [Електр. ресурс]. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/oftenrequested/state-standards>.
3. Бондар В. І. Дидактика: [підруч. для студ. вищих пед. навч. закл.] / В.І.Бондар. К.: Либідь, 2005. 262 с.
4. Природознавство: навчальна програма для заг. навч. закл. 1-4 класи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/app/media/12.->

prirodoznavstvo.-1-4-klas.doc .

5. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Природознавство; Біологія, 5-9 класи. К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. 64 с.

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ ЖИВОЇ ПРИРОДИ ПІД ЧАС БІОЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Майстер Г. В., Бучковська О. Я.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

У сучасних умовах розвитку суспільства, компетентності у природничих науках і технологіях є одними з основних у змісті базової освіти, оскільки вони слугують не лише для розв'язування важливих життєвих проблем довкілля, економіки, природокористування, а й розвитку і соціалізації особистості. Засвоєння знань про природу пов'язується передусім зі здатністю учня свідомо використовувати їх у повсякденному житті. Тому на сучасному етапі розвитку української школи одним із важливих завдань є вдосконалення освітнього процесу. В державних документах вказано, що в організації освітнього процесу варто надавати перевагу активним методам і сучасним технологіям навчання, використовувати різноманітні способи для розвитку пізнавального інтересу до вивчення природничих наук [1].

Пізнавальний інтерес та креативне мислення найбільш ефективно активізується в навчальній діяльності, засобами якої можна управляти процесом розвитку інтересів особистості. У зв'язку з цим особлива увага в процесі вивчення шкільної біології повинна приділятися проведенню з учнями спостережень, дослідів, проектів, практичних занять, екскурсій, які є обов'язковою ланкою педагогічного процесу, оскільки забезпечують безпосереднє чуттєве сприйняття об'єктів живої природи та в певній мірі зв'язок навчання з життям. Застосування теоретичних знань на практиці дає можливість учням з інтересом вивчати предмет біології, а біологія має багатий і цікавий